

O občinskih prikladah.

C. kr. državno ministerstvo je z odpisom od 31. maja reklo, da vselej in povsod, kjer se nakladajo soseskam priklade občinske (srenjske), se mora davek brez vojskine priklade za podlago občinskih priklad jemati, ker tako se ravná tudi pri davščinah za zemljiščino odvezo in za potrebščine deželne.

Slovensko slovstvo.

* *Rastlinstvo*. Prirodopis za niže gimnazije in realke. Spisal A. Pokorny. Poslovenil Ivan Tušek, učitelj na kr. viši realki v Zagrebu. V Celovcu 1864. Natisnil in prodaja J. in F. Leon.

Kakor je objavljeno bilo, prišlo je za „Živalstvom“ kmali na svitlo „Rastlinstvo“ (botanika). Dobro došla nam knjiga! Manjka nam zdaj le še „Rudninstva“ in vès prirodopis v slovenskem jeziku je gotov, namenjen posebno nižim gimnazijam in realkam. Kar smo v pohvalo „Živalstva“ rekli, veljá tudi o „Rastlinstvu.“ Lepa knjiga je, ki je pisatelju mnogo truda prizadjala, da je nabral 297 rastlinam imena in ustanovil tehniške botanične izraze. Hvala vrlima našima rojakoma v Zagrebu gosp. Erjavcu in Tušku, da sta tako lepo obogatila slovstvo naše. Pa v Zagrebu mora nekak drugačen zrak biti, ker človeka oživlja in budí k delavnosti bolj kakor v Ljubljani, kjer se, razun g. profesorja Marna na jezikoslovnem polji, še nobeden naših gimnazijskih učiteljev ni upal nad slovstveno delo na kakošnem drugem polji. Zdaj smo le radovedni, kdaj se bote vpeljali te knjigi v naše šole, ker je prejšnji čas bilo največ izgovora o tem, da nimamo knjig? Nadjamo se, da častiti šolski svetovavec gosp. dr. Jarec bode ministerstvu naznanil, da so knjige zdaj gotove. Kakor „Živalstvo“ je tudi „Rastlinstvo“ prav sposobna knjiga za domače berilo vsakemu radovednemu in nekoliko omikanemu Slovcu. Imeniki v 3 jezicah so prav pripravni.

Slovenske starine.

O Belinu,

bogu starih slovenskih Karnov in Norencev
in njegovih simbolih: bokalu, čaši, kotlu, kostkah
in kavalkih.

Spisal Davorin Terstenjak.

(Dalje.)

Ako se od Italov in Grkov podamo k Egipčanom, tudi pri njih najdemo bokal za simbol življenja dušnega in telesnega, kakor tudi stvarjenja.

Iz bokalov so prerokovali Egipčanje v nje metavši srečo in nesrečo, blagoslov in kletvo,¹⁾ in vredno je poslušati besede učenega Kreuzerja:²⁾ „Aus dem Wasser gehen alle irdischen Dinge hervor, in der untern Sphäre ist die wallende Feuchtigkeit und die treibende Erdkraft zusammen gebunden, wovon der Krug, der die gute Gabe fasst, das natürliche Bild ist. Darum wird der gute Gott (egiptische Canobus) als Erd- und Wasserpotenz zum Kruggott.“

Bokalu podobne vezila imajo tudi asirske solnčne božanstva, kakor tudi v perzijski mitologiji so bokali bili simboli Džemšidovi, ker je bil prvotno solnčen Bog.³⁾

¹⁾ Vollmer „Myth. Lex. 436. 437.

²⁾ Kreuzer l. c. IV, 55.

³⁾ Preller l. c. I. 299. Hammer „Steiermärk. Zeitsch. 1821“ stran 78.

Ravno tako nosijo v nordiški mitologiji Asi velik bokal ali kotel k morskemu bogu Aegiru, ker jim v tem bokalu ali kotlu pijačo pripravlja. V Asih spoznava Schwenk¹⁾ solnčne božanstva.*)

Je li tudi v severno-slovanski mitologiji nahajamo bokale kot attribute solnčnih božanstev? Da! kako?

Sakso Grammat.²⁾ piše, da je v tempelju Svetovitem bilo dosti posvečenih darov, in da je celó danski kralj Sveno Svetovitu daroval: bokal „exquisiti cultus poculo veneratus est.“

Da je Svetovit (fortis Deus) bil solnčni bog, so spoznali vsi kritični mitologi. V listini od leta 1200, v kateri je zapisana poslednja volja višjega škofa Absalona, se omenja dvojih kupic, ktere on svoji rojakinji Margareti sporočuje. Te kupici ste bili iz tempelja ružjanskih Slovanov: „Dominae Margaretae duos ciffos (scyphos) Rojanorum Idolorum.“³⁾

Helmold⁴⁾ piše, da so Slovani imeli sledeči posebni običaj: „Pri gostijah podavajo iz roke v roko skledice (pateras), na ktere v imenu bogov, dobrega in hudega, kletve izrekajo, mislé, da vsa sreča izhaja od dobrega, vsa nesreča pa od hudega boga, ktere ga v svojem jeziku imenujejo: Črnebog.“

V Štetinu so viseli zlati in sreberni kotliči, iz katerih so duhovni o praznikih prerokovali: „crateres aurei et argentei, in quibus augurari solebant, si quando lux festa venisset.“⁵⁾

Kotel se v Vedah veli: čaru***) in učeni Sonne piše:⁶⁾ „Wir dürfen auch hier, wie beim λέβης des Helios, das χρύσειον δέπας, die σκαφη als Sinnbild der Sonne fassen, welche der Urzeit neben andern Bildern einem schwimmenden goldenen, ehernen Kessel, Becher, Napfe gleich erschien.“

Ker je dobri bog bil beli, svetli, to je solnčni bog Radogost, Svetovit itd., — hudi pa črni, podzemeljski, ponočno-zimsko solnce, tedaj so bokali, kotliči in čaše bili belemu in črnemu bogu posvečeni, in so se rabili pri prerokovanju in vedežvanju; saj so te lastnosti ne samo Slovani, temuč vsi stari narodi solnčnim božanstvom pripisovali.

Med retranskimi maliki imajo napis: Bel, Belbog, 1. Radogost z labodom na glavi, dalje 2. prusko-litevski v Retri češčeni Zvaigzdiks-Zvezdič, 3. najdeš napis: „Belbog“ na darivni skledi Radogostovi zraven solnčnega simbola kebra.⁷⁾

Slovani so toraj častili božanstvo: Bel, Belin, Belbog.

Na Cigulni blizo Celovca so našli spominek s sledečim napisom:

BELINO
AVG. SAC.
G
MARIVS
SEVERVS
D. D.

Tako so brali napis: Eichhorn ((Beiträge I, 56.) Ankershofen in pa jaz. Na desni strani kamna je obražen bokal, na levi pet kostk (Würfel) in pet kavalkov (prerokovavnih šibic).

¹⁾ Schwenk „Sinnbilder“ str. 39.

²⁾ Primeri še, kar Müllenhof (v „Zeitsch. für deutsch. Alterthum.“ VII, 418 itd.) o nemškem solnčnem Bogu „Skeafu“ piše, ker se v ladji peljá čez morje od iztoka do zahoda.

³⁾ Saxo Gramm. str. 321.

⁴⁾ Helmold, cap. 52.

⁵⁾ Histor. episc. Cam. script. rer. germ. ed. Ludewig str. 510.

⁶⁾ Primeri: slov. čoln, nemški: Kiel, lat. carina, tudi nemški: Zile = ladjica ali tudi korab? Pis.

⁷⁾ V Kuhnovi „Zeitsch.“ 1861. str. 161.

⁸⁾ Masch: „Die gottesdienstl. Alterth. der Obotriten.“